
آیین محرم در بین اقوام ایران

صید محمد درخشنده

www.ketab.ir

سرشناسه	: درخشنده، صیدمحمد، ۱۳۳۴.
عنوان و نام پدیدآور	: آیین محرم در بین اقوام ایران/ صیدمحمد درخشنده.
مشخصات نشر	: ایلام: انتشارات درخشنده، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۳۶ ص: مصور (رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۴۶۸-۲-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ۴۴۵-۴۵۳.
موضوع	: محرم -- شعائر و مراسم مذهبی
موضوع	: Muharram -- *Rites and ceremonies
موضوع	: حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ ق -- سوگواری‌ها
موضوع	: Hosayn ibn 'Ali, Imam III, 625 - 680 -- Laments
موضوع	: سوگواری و مراسم مذهبی -- ایران
موضوع	: Rites and ceremonies -- Iran
موضوع	: سوگواری -- ایران -- آداب و رسوم
موضوع	: Mourning customs -- Iran
رده بندی کنگره	: ۲۵۷BP
رده بندی دیویی	: ۷۲/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۵۹۵۱۹

۱۵۰۷۵

آیین محرم در بین اقوام ایران

صیدمحمد درخشنده
انتشارات: درخشنده
صفحه آرای: سجاد حاتمی
طراح جلد: ابراهیم کریمیان
نوبت چاپ اول: ۱۳۹۸
شابک:
شمارگان: ۱۰۰۰
قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان
تلفن و نشانی الکترونیکی مؤلف ناشر
Derakhshandeh.seydmohamad@gmail.com - ۰۹۱۲۵۴۸۱۷۳۳
کلیه حقوق چاپ و نشر برای مولف محفوظ است

۲۳.....	مقدمه
۲۵.....	

فصل اول: کلیاتی از محرم

۲۷.....	ماه محرم
۲۸.....	محرم چیست
۲۹.....	عاشورا
۳۰.....	در بیان وقایع عاشورا
۳۰.....	ذکر وقایع شب عاشورا
۳۱.....	در وقایع روز تاسوعا و ورود شمر
۳۱.....	پیام عاشورا
۳۱.....	حرکت عاشورا
۳۲.....	عاشورا و بقای اسلام
۳۳.....	عدالت در خطبه‌ی عاشورا
۳۴.....	فلسفه عزاداری بر اهل بیت (ع) و فواید آن
۳۵.....	خواندن مرثیه و اقامه‌ی مجلس عزا برای امام حسین
۳۹.....	اهداف عاشورا
۳۹.....	هدف اول: وفای به عهد عبودیت بین ایشان و خدای متعال
۳۹.....	هدف دوم: روشن کردن چراغ هدایت در تاریخ
۴۰.....	سنت عزاداری
۴۲.....	قمه زنی در ایام گذشته
۴۲.....	تعزیه داری و شبیه خوانی در ماه محرم
۴۵.....	مردم و تعزیه
۴۷.....	اسامی چند تعزیه
۴۷.....	زیارت عاشورا
۴۸.....	محرم از دیدگاه برخی از پیگانگان

۵۲.....	محرم در بین هزاره ها.....
۵۲.....	ادا نمودن عهد و نذر در ایام محرم و صفر.....
۵۴.....	نذر و عهد واجب.....
۵۶.....	نذر اهداء خون.....
۵۷.....	نذری نمک.....
۵۷.....	نذری موی سر نوزاد.....
۶۰.....	نذری های ماه صفر.....
۶۱.....	علم و برق نذری.....
۶۴.....	نار پار - ی سبز.....
۶۴.....	لباس نذری.....
۶۵.....	نذری تجهیزات.....
۶۵.....	نذری حنا.....
۶۶.....	خوراکی ها و نوشیدنی های نذری.....
۶۶.....	نذر آب.....
۶۶.....	نذری گلاب و خوشبو کننده ها.....
۶۷.....	نذر سیند/ اسفند/ اسپند.....
۶۸.....	نذری گندم و شادونه/ شاه دانه.....
۶۸.....	نذر هیزم.....
۷۰.....	نذور وجوه نقدی و کمک های مالی.....
۷۱.....	تعطیلات مذهبی (شب های تیغ یا قتل حرام).....

فصل دوم: آیین محرم در استان های تهران، البرز، قم، آمل، سمنان

۷۵.....	استان تهران.....
۷۵.....	عزاداری محرم در تهران.....
۷۶.....	پیرایش عزاخانه ها.....
۷۸.....	نذری ها در ایام محرم در تهران.....
۸۰.....	مراسم شام غریبان در تهران.....
۸۱.....	آش پشت پا و قربانی گوسفند جلو پای زائر.....
۸۳.....	اربعین در تهران.....
۸۴.....	عزاداری در تجریش.....
۸۴.....	نذری ها در تجریش.....

۸۴		مراسم محرم در شهر ری
۸۵		یختن نذری در شهر ری
۸۵		رباط کریم
۸۵		نذری شیرمال «عباسی» در رباط کریم
۸۶		توزیع نذورات در بین عزاداران در رباط کریم
۸۶		پاکدشت
۸۶		نذورات در ایام محرم در آبعلی
۸۷		استان البرز
۸۷		مناسبت‌های دهه در استان البرز
۸۸		مراسم عزاداری محرم در استان البرز
۹۰		مراسم شیرخوراکن در ستارالبر
۹۰		مراسم تعزیه در کرج
۹۰		مراسم خیمه سوزان
۹۱		شام غریبان در کرج
۹۱		مراسم محرم در ساوجبلاغ
۹۲		مراسم تشت گذاری
۹۲		مراسم سیاه پوشان
۹۳		طالقان
۹۳		عزاداری دهه‌ی محرم در خجیره
۹۴		آداب و رسوم عزاداری ماه محرم در روستای کش طالقان
۹۶		استان قم
۱۰۳		شام غریبان در قم
۱۰۳		نذورات در هنگام تعزیه خوانی در قم
۱۰۴		استان سمنان
۱۰۴		محرم در سمنان
۱۰۵		شیوه‌ی عزاداری در روز عاشورا در سمنان
۱۰۵		چل چراغان در مجن شاهرود
۱۰۵		مراسم علم‌بندان در مجن شاهرود
۱۰۶		محرم در ایوانکی
۱۰۶		علم‌بندان در ایوانکی
۱۰۶		مراسم فرات فرات در ایوانکی

۱۰۶	روز تاسوعا در ایوانکی
۱۰۶	مراسم نخل بندان/نخل گردانی در ایوانکی
۱۰۷	عاشورا در ایوانکی
۱۰۷	شام غریبان در ایوانکی
۱۰۷	ادای نذورات در بین مردم سمنان
۱۰۸	تعزیه خوانی زنان در شاهرود
۱۰۹	شبیه خوانی قنبر و حضرت علی(ع) [شاهرود]
۱۰۹	مراسم سوگواری محرم در میغان
۱۱۰	مراسم برداری در میغان
۱۱۱	مراسم سینه زنی در میغان
۱۱۱	مراسم عاشورا در سمنان
۱۱۲	مراسم ذوالجناح
۱۱۲	نخل میغان
۱۱۲	مراسم شام غریبان در میغان
۱۱۳	نذری سفره‌ی محرم در میغان، شاهرود
۱۱۳	ایوانکی
۱۱۳	عزاداری محرم در ایوانکی
۱۱۳	علم بندان در ایوانکی
۱۱۴	نخل بندان/نخل گردانی
۱۱۴	عاشورا در ایوانکی
۱۱۴	شام غریبان در ایوانکی
۱۱۵	استان مرکزی
۱۱۵	عزاداری‌های محرم و مراسم تاسوعا و عاشورا در اراک
۱۱۶	برداشتن نخل
۱۱۷	نخل انجدان
۱۱۷	علم بندان در انجدان
۱۱۸	چقیقه زنان در انجدان
۱۱۹	شام غریبان در اراک
۱۲۰	نخل گردانی در تفرش
۱۲۱	نذورات در مراسم نخل گردانی در تفرش
۱۲۱	سفره‌ها، ختم‌ها، نذرها

۱۲۱	 نذری‌های کالا
۱۲۲	 سفره‌ی حضرت رقیه (س)
۱۲۲	 مراسمات مذهبی و ادای نذورات در آستانه
۱۲۳	 مراسم عزاداری ماه محرم در دلیجان
۱۲۳	 نخل در نراق

فصل سوم آیین محرم در استان‌های اصفهان، فارس، چهارمحال و بختیاری، کوئلو و بویراحمد

۱۲۷	 استان اصفهان
۱۲۷	 عزاداری ایام محرم در اصفهان
۱۲۹	 عزاداری محرم در اردستان
۱۲۹	 محرم در ابوزیدآباد
۱۳۰	 خوانسار
۱۳۱	 نذورات در ایام محرم در اصفهان
۱۳۳	 ادای نذورات مردم اصفهان در ایام مختلف
۱۳۳	 نذورات در طاهرآباد کاشان
۱۳۳	 شیرینی نذری نون عباسعلی در طاهر آباد
۱۳۴	 محرم در خالدآباد
۱۳۴	 نذر نان آشکوابود در خالد آباد
۱۳۴	 محرم در جوشقان قالی
۱۳۵	 آیین سنتی عزاداری محرم در آران و بیدگل
۱۳۶	 آش نذری در آران و بیدگل
۱۳۶	 دیگ‌های نذری ترحلوا در آران و بیدگل
۱۳۶	 غذاهای آیینی در ابیانه
۱۳۶	 حلیم گندم
۱۳۷	 انواع شربت‌های نذری در ابیانه
۱۳۷	 شادا گردانی / شد sada/sade
۱۳۸	 نذورات علم قاسم عروسی در ابیانه
۱۳۸	 نخل گردانی در ابیانه
۱۳۸	 طلوع خوانی در ابیانه
۱۳۹	 نذورات در ایام صفر در ابیانه
۱۳۹	 نذورات پای نخل در ابیانه

۱۴۰		مراسم عزاداری در پیربکران
۱۴۰		محرم در برف انبار
۱۴۱		محرم در زیباشهر
۱۴۱		نخل گردانی در زیباشهر
۱۴۲		نخل گردانی ایام محرم در زواره
۱۴۳		مراسم عزاداری در شهر حنا
۱۴۵		استان فارس
۱۴۹		مراسم عزاداری امام حسین (ع) در ارسنجان
۱۵۰		رادیو روز عاشورا در استهبان
۱۵۰		مراسم عزاداری در ممسنی
۱۵۱		تعزیه و شیشه سائیدن ایام محرم در شیراز
۱۵۲		بعضی از تعزیه خوانان شیراز
۱۵۲		محرم در زرقان
۱۵۳		محرم در شهر بهمن
۱۵۴		سروستان
Error! Bookmark not defined.		مراسم عزاداری در ارسنجان
۱۵۵		محرم در کازرون
۱۵۸		شب و روز عاشورا در کازرون
۱۵۹		نذر نماز عاشورا
۱۵۹		لالایی‌ها در کازرون
۱۶۱		استان چهارمحال و بختیاری
۱۶۱		محرم در چهارمحال و بختیاری
۱۶۵		مراسم عزاداری و علم گردانی در فرخ شهر
۱۶۵		مراسم گل زنی در بن
۱۶۶		فرو بردن علم در قدمگاه گرداب بن
۱۶۶		مراسم آقا سلام در شهر بن
۱۶۷		مراسم تعزیه‌ی حضرت قاسم در شهر طاقانک
۱۶۷		مراسم خیمه سوزی در شهر طاقانک
۱۶۸		مراسم چاق چاقو در شهر سامان
۱۶۹		شب شام غریبان
۱۶۹		ایام اربعین در استان چهارمحال و بختیاری

۱۷۱	 استان کوگیلویه و بویر احمد
۱۷۲	 سوگواری مذهبی در کوگیلویه و بویر احمد
۱۷۴	 تعزیه خوانی
۱۷۴	 تعزیه گردانی
۱۷۵	 سوگواری زنان
۱۷۵	 شربه سرایی و نوحه در کوگیلویه و بویر احمد
۱۷۷	 آیین محرم در ایام گذشته در استان کهگیلویه و بویر احمد

فصل چهارم: آیین محرم در استان های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، زنجان، قزوین

۱۸۱	 استان آذربایجان شرقی
۱۸۱	 عزاداری و سوگواری ایام محرم در تبریز
۱۸۶	 نذورات شله زرد و آش رشته
۱۸۷	 سوگواری در تیکمه داش
۱۸۷	 مراسم شاه حسینی در اسکو
۱۸۸	 جلفا
۱۸۸	 مراسم علم گردانی در روستای سیه سران
۱۸۸	 مراسم مذهبی در ارسباران
۱۸۹	 بناب
۱۸۹	 مراسم عزاداری ماه محرم در بناب
۱۹۰	 شهرستان هریس
۱۹۱	 جوشمادبی / علم گردانی
۱۹۱	 ماه محرم در ترک
۱۹۲	 سوگواری های ایام محرم در بخشایش
۱۹۶	 استان آذربایجان غربی
۱۹۷	 عزاداری ماه محرم در ارومیه
۱۹۷	 مراسم ظشت گذاری در آذربایجان غربی
۲۰۰	 شام غریبان
۲۰۰	 محرم در ابواوغلی
۲۰۱	 مراسم تعزیه در مسجد سید جواد ارومیه
۲۰۲	 ادای نذورات در آذربایجان غربی
۲۰۳	 تکاب

۲۰۳.....	ماه محرم در تکاب
۲۰۳.....	علم گردانی در روستای یار عزیز
۲۰۴.....	عزاداری محرم در اشنویه
۲۰۶.....	استان اردبیل
۲۰۶.....	محرم در اردبیل
۲۰۶.....	آیین طشت گذاری «مراسم طشت گردانی»
۲۰۷.....	آیین تشت گذاری در اردبیل
۲۰۹.....	لالایی های شیرخوارگان در اردبیل
۲۱۰.....	مراسم تشت گذاری در جعفرآباد
۲۱۱.....	مراسم عزاداری در پارس آباد
۲۱۱.....	مراسم توغ در پارس آباد
۲۱۲.....	مراسم عزاداری محرم در خخال
۲۱۳.....	عزاداری سیدالشهدا، (ع) در مغان
۲۱۳.....	نذورات در اردبیل
۲۱۵.....	ساری حالو(حلوا)
۲۱۵.....	قربانی کردن در جلو دسته عزاداران
۲۱۵.....	مراسم شمع گذاری
۲۱۵.....	نذورات در اربعین
۲۱۶.....	روستای قره گل مشکین شهر
۲۱۶.....	ایام محرم در روستای قره گل
۲۱۷.....	سفره های نذری در روستای قره گل
۲۱۷.....	پارس آباد مغان
۲۱۷.....	مراسم توغ در مغان
۲۱۷.....	مراسم شبیه خوانی در مغان
۲۱۸.....	استان زنجان
۲۱۸.....	محرم و صفر در زنجان
۲۲۴.....	مراسم شیرخوارگان حسینی در زنجان
۲۲۴.....	علم گردانی در زنجان
۲۲۵.....	شام غریبان در زنجان
۲۲۵.....	مراسم روضه خوانی زنان در زنجان
۲۲۶.....	سینه زنی ها در محل تکایا توسط جوانان در زنجان

۲۲۷.....	نذر خون در ایام محرم
۲۲۸.....	استان قزوین
۲۲۹.....	عزاداری ایام محرم در استان قزوین
۲۳۱.....	مراسم طبق کشی در قزوین
۲۳۱.....	سیزدهم محرم در قزوین
۲۳۲.....	آیین تعزیه خوانی در قزوین
۲۳۳.....	نذری شیر و آش رشته در مراسم عزاداری در قزوین
۲۳۴.....	عزاداری در دهات بلوک زهرا

فصل پنجم: آیین محرم در استان هلی کرمانشاه، همدان، کردستان، لرستان، ایلام

۲۳۹.....	استان کرمانشاه
۲۴۰.....	محرم در کرمانشاه
۲۴۷.....	ایام اربعین در کرمانشاه
۲۴۹.....	نذری حلیم در ایام محرم
۲۵۰.....	استان همدان
۲۵۰.....	محرم در همدان
۲۵۲.....	مراسم تعزیه خوانی و تعزیه گردانی در همدان
۲۵۴.....	عزاداری دهه محرم در جوققان
۲۵۵.....	ملایر
۲۵۶.....	مراسم تعزیه و شبیه خوانی در ملایر
۲۵۷.....	پرده خوانی در ملایر
۲۵۷.....	اعتقاد مردم ملایر به نذورات محرم
۲۵۸.....	سفره‌ی ابوالفضل (ع)
۲۵۸.....	سفره‌ی حضرت رقیه(س) در نهاوند
۲۵۸.....	آش رشته چهارشنبه آخر ماه صفر (ابودردا)
۲۵۸.....	نذر کردن و نذری دادن در تویسرکان
۲۵۹.....	نذورات در همدان
۲۶۱.....	استان کردستان
۲۶۱.....	آیین محرم در استان کردستان
۲۶۴.....	همایش شیرخوارگان در استان کردستان
۲۶۵.....	محرم در قروه

۲۶۹	ادای نذورات در کردستان
۲۶۹	قربانی کردن و نذری دادن در مراسم پیر شالیار در کردستان
۲۷۰	عید قربان در سنندج
۲۷۲	استان لرستان
۲۷۲	سوگواری ایام محرم در لرستان
۲۷۴	گل افتادن یا (خرّه افتادن) در خرم آباد
۲۷۵	شام غریبان در لرستان
۲۷۶	اعیاد و آیین‌ها و مناسبت‌های مذهبی در لرستان
۲۷۶	مراسم نذر گل در خرم آباد
۲۷۸	محرم در بروجرد
۲۷۸	سقاخانه‌های بروجرد
۲۷۹	خرّه (xarra) در سنندج
۲۷۹	نذر و نیازها در بروجرد
۲۷۹	آش پشت پا در بروجرد
۲۸۰	نذری سقاخانه در بروجرد
۲۸۱	نذر چهل منبر در بروجرد
۲۸۲	نذری‌ها در کنار دسته جات عزادار در بروجرد
۲۸۲	مراسم عزاداری در اشترینان
۲۸۴	استان ایلام
۲۸۴	برگزاری آیین‌های محرم در ایام گذشته در ایلام
۲۸۵	محرم در ایلام
۲۸۸	مراسم شیرخوارگان
۲۸۸	نقش مادران در عزاداری سیدالشهدا(ع)
۲۸۸	مراسم عروس قاسم
۲۹۰	شام غریبان در ایلام
۲۹۱	نذریها در ایلام
۲۹۲	چای عباس
۲۹۲	سفرهی ابوالفضل(ع)
۲۹۳	نذری حضرت زهرا(س)
۲۹۳	اربعین در ایلام
۲۹۸	رسم عزاداری با پای برهنه در عاشورا و اربعین

آیین پیاده روی زیارتی در عاشورا و اربعین ۲۹۹

فصل ششم: آیین محرم در استان‌های مازندران، گیلان، گلستان

استان مازندران	۳۰۳
عزاداری‌های ایام محرم در استان مازندران	۳۰۳
آیین مجمعه گذاری	۳۰۴
آیین کرب زنی در مازندران	۳۰۴
آیین کرنا زنی	۳۰۵
علم بندی در مازندران	۳۰۵
شام غریبان در مازندران	۳۰۶
محرم در جویبار	۳۰۶
چمستان	۳۰۸
عزاداری در کلاردشت	۳۰۸
خرج امام حسین (ع)	۳۰۹
سفره‌ی ابوالفضل (ع)	۳۰۹
نذر کردن و دخیل بستن به امام زادگان (ح) در کلاردشت	۳۱۰
آیین تعزیه در ایام محرم در مازندران	۳۱۰
نذورات و نیت گرفتن در روستای رودبار آمل	۳۱۱
مراسم محرم در خلیل شهر	۳۱۱
عزاداری‌ها در خرم آباد مازندران	۳۱۲
محرم در بابل	۳۱۲
مراسم عزاداری دهه‌ی اول محرم در لرگان کجور	۳۱۳
استان گیلان	۳۱۵
محرم در گیلان	۳۱۵
مراسم شام غریبان در گیلان	۳۱۸
مراسم چهل منبر	۳۱۹
مراسم تعزیه گردانی و تعزیه خوانی	۳۱۹
مراسم علم بندی/علم بندان	۳۱۹
مراسم علم واچینی	۳۱۹
مراسم طشت گذاری	۳۲۰
محرم در دیلمان	۳۲۰

۳۲۱		مراسم علم و اچینی در دیلمان
۳۲۲		نذورات در گیلان
۳۲۳		نذر خون در گیلان
۳۲۳		عزاداری محرم در آستانه اشرفیه
۳۲۴		لنگرود
۳۲۴		مراسم علم بندی و روضه خوانی های سنتی خانگی در لنگرود
۳۲۵		استان گلستان
۳۲۵		محرم و آیین های آن در گرگان
۳۲۶		دسته آب چکی
۳۲۶		دسته سنگ زنی
۳۲۶		دسته چوبی
۳۲۷		دسته های سینه زنی و نوحه زنی
۳۲۹		طوق بندگان در گرگان
۳۳۰		آشوری زنان در گرگان
۳۳۰		مراسم آب فرات در روضه خوانی های پانته ر گرگان
۳۳۰		شبیه خوانی در گرگان
۳۳۱		پرده خوانی
۳۳۱		چل منبره
۳۳۲		محرم در زیارت
۳۳۳		محرم در خان بیین
۳۳۵		محرم در بندر گز

فصل هفتم: آیین محرم در استان های خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی

۳۳۹		استان خراسان رضوی
۳۴۰		تعزیه خوانی و شبیه در خراسان رضوی
۳۴۰		اربعین سالار شهیدان (ع) در خراسان رضوی
۳۴۱		مراسم ماه محرم در درگز
۳۴۱		مراسم تعزیه تاسوعا و عاشورا در درود
۳۴۲		عزاداری ماه محرم در رباط سنگ
۳۴۲		عزاداری در رودآب
۳۴۳		سفره ی حضرت ابوالفضل در مشهد

مقدمه

ایران اسلامی با دارا بودن اقوامی اصیل، با ریشه و متدین، اعم از اقوام فارس، ترک، کرد و لر، ترکمن و بلوچ، آذری و قشقایی و بختیاری و... زادگاه و محل زندگی مردمانی دلیر، آزاده و آزاد اندیش و شجاع و مخلص است که درس آزادگی را از سرور و سالار شهیدان، حضرت امام حسین بن علی(ع)، به ارث برده اند.

در این کشور زیبا و آباد، هر آن چه از هویت این اقوام آگاه هستیم، در واقع کردار و منش انسان‌هایی است که دای دارا بودن ریشه‌ای عمیق در تاریخ و تمدن ایرانی، اعتقاد و رفتار و کردار آن‌ها با آیین و آدابی دینی و اسلامی گره خورده و این درهم پیچیدگی سبب پیوستگی و تعلق خاطر شده و به قیامی ماندگار و حزن انگیز به نام محرم، یعنی قیام عاشورا گریخته که نهال آن در سرزمین تفتیده‌ی کربلای با خون پاک امام حسین(ع) و یاران باوفای آن حضرت به بار نشسته و ریشه‌ی آن تا قیام قیامت به هر جای پر کشیده و تا ابد تاریخ بشریت در بیل از آن‌ها آگاه باقی خواهد ماند.

محرم ماه پیروزی خون بر شمشیر، ماه قیام علیه ظلم و نیز برافراشتن پرچم سرخ حسینی است و آن نیز به انسان‌هایی تعلق دارد که درس آزاد منش و آزاد اندیشی را از مولایشان آموخته اند، تا بتوانند بر دشمن قسم خورده فائق آیند و خفت تاریخی را بر خواب غفلت بیدار کنند. آن چه که در این مجموعه تقدیم دوستان و علاقمندان می‌گردد، اشاراتی است به فرهنگ محرم که از کربلا با خون حسین (ع) و یاران باوفای آن حضرت شکل گرفته و سبب آن شده است تا آیین‌هایی همیشه ماندگار را در بین عاشقان و پیروان (ع) تقویت نموده و از دوران‌های کهن تا به امروز همچنان در بین اقوام ایرانی و شیفتگان آن حضرت در بسیاری از نقاط جهان به صورتی آیینی و جذاب انجام گیرد. بنابر این نگارنده به خاطر عشق به این آیین‌ها و نیز بیان این مناظر سوزناک، توانسته است با بهره گیری از تجربیات و اندوخته‌های خود و دوستان و نیز با استفاده از منابع گوناگون که اکثر آن‌ها توسط نویسندگان و اندیشمندان دینی به رشته‌ی تحریر در آمده است، کتاب آیین محرم در بین اقوام ایران را تهیه و در اختیار علاقمندان قرار دهد. انشالله که خداوند توفیق دهد تا مطالبی در حد وسع، در این کتاب تقدیم شما عزیزان نماید.